

Ensenyar Geografia a Secundària

Roser Serra

Els objectius que la Societat Catalana de Geografia s'havia plantejat a l'hora d'organitzar el curs Ensenyar Geografia a Secundària eren els d'enfortir els lligams entre els docents geògrafs i la Societat Catalana de Geografia –al nostre entendre massa febles–; valorar la situació de la Geografia dins el currículum de secundària tot tenint en compte alguns condicionants (proves, llibres de text, alumnat, docents...); fer una anàlisi de quina geografia s'ensenya, com s'ensenya i per què; difondre i compartir recursos, materials i eines que avui estan a l'abast del professorat; crear un fòrum i espai de reflexió on poder parlar d'algunes de les inquietuds dels docents de la geografia... El curs s'ha desenvolupat al llarg de dues sessions, en dos dimecres consecutius (9/11/11 i 16/11/11), comptant amb la col·laboració de tres ponents per a cada sessió.

La primera sessió, amb el títol de *La Geografia a l'accés a la Universitat*, ha versat sobre la geografia que es reclama als alumnes per accedir a la Universitat, tant a partir de la Prova d'Accés a la Universitat (PAU) com de la Prova per a Majors de 25 anys. Per això es va comptar amb la col·laboració de Josep Pintó (UdG), coordinador de la matèria de Geografia a la PAU, Lluís Riudor (UPF), responsable de la mateixa àrea a les proves d'accés a la Universitat per als majors de 25 anys, i Antonio Campos, professor d'institut, que forma part de l'equip de professorat que coordina la matèria de Geografia de la PAU.

Josep **Pintó** va exposar de manera molt metòdica l'estructura de la PAU, presentant els molts graus on la matèria de Geografia té una ponderació més alta en la nota. Això fa que un volum considerable dels alumnes dels Batxillerats d'Humanitats i de Ciències Socials (un total de 9.833 estudiants, pel que fa a l'any 2011) optin per la prova de geografia. Va explicar també l'estructura de la prova, la tipologia de preguntes, com cada any es preparen 5 models d'examen (20 exercicis si es té en compte que cada model d'examen té dues opcions de les

quals l'alumne ha de triar una)... També es van presentar resultats, la nota mitjana de la geografia a la nova selectivitat (6,19 a la fase general, 6,17 a l'específica), la nota que va obtenir el curs passat l'alumnat procedent de Cicles Formatius (5,31), així com també l'evolució de la nota de la matèria en els darrers anys.

Va tractar també el tema de les reclamacions de nota i de les dobles correccions, que sembla que han augmentat sensiblement amb el model de nova selectivitat. A continuació va passar a comentar aspectes més puntuals com la composició de la comissió que prepara els models d'exàmens (6 membres entre professorat universitari i de secundària), els 72 correctors de la matèria (uns 80-85% professorat de secundària), la necessitat d'unificar criteris de correcció...

El debat que es va generar va incidir especialment en la correcció, reclamacions, dobles correccions, en la possibilitat o no de vincular l'examen a fets d'actualitat, així com en els darrers canvis al currículum que han optat per una geografia més descriptiva i de tipus regional.

Lluís **Riudor** va exposar quina és la situació pel que fa a la Geografia a la Prova de Majors de 25 anys, tot establint paral·lelismes amb la PAU. Aquí, l'aprobat o no de la prova de Majors de 25 anys és el que dona a l'aspirant l'opció d'entrar o no a la Universitat. L'examen esdevé, per tant, una veritable selecció.

L'any 2010, del total de 3.950 persones que es van presentar a la prova, 2.007 ho van fer a la de geografia; això indica que l'assignatura té un gran èxit de participació. En aquest cas tant el professorat que proposa l'examen de geografia, com el qui fa les correccions, és professorat universitari i el que es pretén especialment és aprovar aquelles persones que tinguin un nivell homologable a la PAU i també que no presentin mancances que puguin limitar els seus estudis posteriors.

Els aspectes més destacats que es plantegen a l'examen se centren en el bagatge conceptual, en la localització de topònims, a saber llegir mapes i imatges de qualsevol tipus, saber justificar, extreure conclusions..., és a dir que té un pes important tota la part procedimental.

El professor Riudor va il·lustrar el perfil d'alumnat de majors de 25 anys, va parlar de nota mitjana (5,61) tot comparant-la amb la d'altres matèries, va parlar dels diferents tipus de preguntes en el model d'examen i va fer una aferrissada defensa de la geografia com a matèria amb un alt valor formatiu, concebent-la com una oportunitat per desenvolupar l'esperit crític entre els alumnes de la Secundària. La geografia és una disciplina molt útil per formar ciutadans, per explicar-se el món i la diversitat que aquest món presenta.

La primera sessió es va tancar amb la intervenció del professor Antonio **Campos**. Després de fer un repàs a la seva trajectòria personal i professional va fer una defensa del paper del professorat, va valorar la polivalència de la geografia com a eina al servei de la interdisciplinarietat, va defensar el treball a l'aula a partir de notícies actuals i d'hemeroteca i va passar a fer una crítica dels manuals més utilitzats a la geografia de Batxillerat tot analitzant l'estructura que proposen i les mancances més rellevants.

El programa d'aquesta primera sessió va ser dens i amb poc espai per al debat, però suficient com per posar sobre la taula el poc pes de la geografia als centres de Secundària (tant a l'ESO com al Batxillerat), posar de relleu el dèficit de la Geografia Física en el currículum de Secundària i la manca de manuals de referència de geografia al món universitari en general i les mancances dels de Secundària en particular.

La segona sessió, celebrada el 16 de novembre, amb el suggestiu títol de *Perspectives, eines, recursos i xarxes en l'ensenyament de la Geografia*, va comptar amb les aportacions del professor Jesús Granados (UPC) i de les professores Maria Villanueva i Margalef (UAB) i Asunción Blanco (UAB). Es va incidir especialment en com es pot educar per a la sostenibilitat a partir de la geografia, en el valor de la geografia com a matèria que permet treballar temes transversals esdevenint-ne el fil conductor i en l'oferiment de fonts de recursos i xarxes de professorat obertes a punts de trobada i espais per compartir.

Jesús **Granados** va intervenir defensant el caràcter de síntesi de la geografia i oferint una proposta des de la Geografia de la Sostenibilitat. Va presentar un model teòric amb les competències que hom espera que tinguï l'alumnat, els conceptes de coneixement geogràfic, l'espai, l'escala i el model d'ensenyament-aprenentatge. Tot això fent una defensa de la transversalitat amb cursos anteriors i amb altres matèries.

La professora Asun **Blanco** va presentar una experiència docent personal basada en un projecte de treball sobre l'aigua, que –fent ús d'aquesta possibilitat sintètica inherent de la Geografia– contemplava la possibilitat de ser abordada des de diversos punts de vista. Des de l'òptica de la Geografia es proposava treballar l'aigua com a factor estratègic de poder i font de conflicte. Es tractava de posar en pràctica procediments nous per a l'alumnat on la implicació personal, la cooperació, el treball en equip, la metodologia, la gestió de recursos, l'aplicació de recursos TIC... esdevinguin l'eix central d'allò que es pretén treballar.

Va cloure l'acte la professora Maria **Villanueva** oferint una mostra exhaustiva de recursos i xarxes internacionals per a l'ensenyament de la Geografia. Les darreres tendències d'aquestes plataformes sembla que s'inclinen cap a la convergència d'interessos del professorat d'ensenyament secundari amb l'universitari.

La professora Villanueva va animar el professorat assistent a presentar experiències en aquests fòrums i també a participar dels seus cursos de formació. Va tenir un reconeixement per la feina que fan molts docents des de l'anonimat i de manera individual. S'ha de fer els possibles –deia– per a donar a conèixer aquestes feines. Es fa la proposta que des de la SCG es facilitin i s'estimulin aquestes relacions i col·laboracions.

Per acabar, i com a conclusió, es va valorar l'interès suscitat pel curs, amb una matriculació d'assistents molt alta. De cara a possibles noves edicions d'aquestes experiències, caldria tenir en compte que, amb l'objectiu de disposar d'un major espai per a la discussió, intercanvi d'idees i debat, seria preferible programar les intervencions dels ponents en sessions més llargues.

Els ponents de la primera sessió (Antonio Campos, Josep Pintó i Lluís Riudor) presentats pel president de la SCG. Fotos: R. Serra

Els ponents de la segona sessió: Asun Blanco, Maria Villanueva i Jesús Granados.